

Δημόσιος χώρος για την πόλη: Πρόταση ανάπλασης του περιβάλλοντα χώρου του Παπαφείου Ορφανοτροφείου στη Θεσσαλονίκη
Public space for the city: Proposal for the remodelling of the external area of the Papafeio Orphanage in Thessaloniki

Περίληψη

Η παρούσα εισήγηση παρουσιάζει την πρόταση για την ανάπλαση του περιβάλλοντα χώρου του Παπαφείου Ορφανοτροφείου στη Θεσσαλονίκη και βασίζεται στη μελέτη «Ανάλυση – Τεκμηρίωση και Πρόταση Επανάχρησης του Παπαφείου Ορφανοτροφείου» που εκπονήθηκε στο πλαίσιο του ΔΠΜΣ «Προστασία, Συντήρηση και Αποκατάσταση Αρχιτεκτονικών Μνημείων» του ΑΠΘ. Έγιναν γεωμετρική αποτύπωση, έρευνα πεδίου και ιστορική έρευνα ώστε να καταγραφούν και να τεκμηριωθούν τα χαρακτηριστικά του κτηρίου και του περιβάλλοντα χώρου του και να μελετηθεί η σημασία και η εξέλιξη του δημόσιου αυτού χώρου της πόλης. Απαραίτητη κρίθηκε η μελέτη αντίστοιχων παραδειγμάτων ανάπλασης και αποκατάστασης στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Το Παπαφείο βρίσκεται σε συνθήκες υποβάθμισης μέσα στον αστικό χώρο, έχοντας απολέσει ποιότητες που διαμόρφωναν τον δημόσιο χαρακτήρα του. Ειδικά, ο περιβάλλον χώρος είναι παραμελημένος και ορίζει ένα σκληρό όριο ανάμεσα στην πόλη και το ίδρυμα. Η πρόταση στοχεύει αφενός στην ανάκτηση του χαρακτήρα του Ορφανοτροφείου ως τοπόσημου της ευρύτερης περιοχής και σφετέρου στην επανενεργοποίηση και ισχυροποίηση της σχέσης του με τη Θεσσαλονίκη μέσω και της ελεγχόμενης απόδοσης τμήματος του περιβάλλοντα χώρου του σε αυτή. Ενδεικτικά, η προγραμματισμένη ένταξη στάσης του υπό κατασκευή Μετρό σε τμήμα της ανατολικής πλευράς του οικοπέδου λαμβάνεται υπόψη στον σχεδιασμό και είναι καθοριστική στη διαμόρφωση του περιβάλλοντα χώρου του ιδρύματος.

Abstract

At the beginning of the 20th century great alterations on the fields of architecture and urban planning were taking place in the city of Thessaloniki; they were part of the general urban modernization of the city due to the beneficial reforms during the late Ottoman period (Tanzimat). The urban grid expanded, the infrastructure was reformed and new public buildings were erected. One of those novel buildings, the Papafeio Orphanage (1903), one of the most important social welfare institutions of Thessaloniki, is the issue of the present study. The paper presents the proposal for the remodeling of the external area of the Papafeio Orphanage; it is based on the study for the analysis and the documentation as well as for the proposal of maintenance and restoration of the Papafeio Orphanage which was carried out within the scope of the interdepartmental post-graduate studies program "Protection, maintenance and restoration of architectural monuments" of Aristotle University, Thessaloniki. In situ as well as historical research and literature review were carried out to record and document the structural, typological and morphological characteristics of the building and its external area. In addition, the importance and the evolution of the institution during the last 107 years, in the city of Thessaloniki, were studied. Furthermore, successful remodeling projects of historical public spaces within the contemporary urban space in Greece and abroad were examined. The Papafeio Orphanage and its external area are degraded in our days and have lost the qualities that characterized them as distinguished public space of the city. Specially, the external area is neglected and defines a strong border between the institution and the urban space. The proposal succeeds in making the Papafeio Orphanage regain its position as a landmark of the area as well as reactivating and strengthening the relationship between the city and the institution. What is more, the pre-programmed placement of a metro-station, in the future, at the eastern part of the site, is taken into consideration at the remodeling design scheme and defines to a great extent the articulation of the external area of the institution and the way it is connected to the city. Situated at an urban space that lacks open spaces and green areas, the Papafeio Orphanage, with its remodeled external area, can contribute strongly to the upgrading of the broader civic area.

Η παρούσα εισήγηση βασίζεται στη μελέτη «Ανάλυση – Τεκμηρίωση και Πρόταση Επανάχρησης του Παπαφείου Ορφανοτροφείου» που εκπονήθηκε στο πλαίσιο του ΔΠΜΣ «Προστασία, Συντήρηση και Αποκατάσταση Αρχιτεκτονικών Μνημείων» του ΑΠΘ. Η παρούσα μελέτη αποτελεί προϊόν εκτεταμένης επεξεργασίας της αρχικής μεταπτυχιακής πρότασης και επικεντρώνεται στην ανάπλαση και την αποκατάσταση του περιβάλλοντα χώρου του ιδρύματος. Αναδεικνύει τον σημαντικό ρόλο της συγκεκριμένης επέμβασης στη συνολική αναβάθμιση του Παπαφείου αλλά και στην επανασύνδεσή του με την πόλη καθώς και στην επαναλειτουργία του ιδρύματος ως ενός σημαντικού δημόσιου χώρου της. Για τους λόγους αυτούς κρίνεται απολύτως απαραίτητη η αναφορά στο ίδιο το κτήριο και τη λειτουργία του ιδρύματος όπως εξελίχθηκε διοικητικά.

Κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο

Η Θεσσαλονίκη στα τέλη του 19ου αιώνα αποτελεί ένα από το μεγαλύτερο αστικό κέντρα και ένα σημαντικό λιμάνι της Βαλκανικής. Εκμεταλλευόμενη τις ευνοϊκές μεταρρυθμίσεις της ύστερης Οθωμανικής περιόδου (Tanzimat), (Κολώνας 2005: 127) αλλάζει τον τρόπο οργάνωσης της κοινωνικής ζωής, της διοίκησης και της οικονομίας. Η πόλη εκσυγχρονίζεται με δίκτυα μεταφορών και αστικών εξυπηρετήσεων που δημιουργούνται με την εισαγωγή νέων τεχνολογιών. Ο πολεοδομικός

κόσμος μεταβάλλεται καθώς κατεδαφίζονται τα τείχη, διανοίγονται νέες οδικές αρτηρίες και η πόλη εξοπλώνεται. (Κοροδήμου-Γερόλυμπου 1995: 23–26).

Τα δημόσια κτήρια στη Θεσσαλονίκη στις αρχές του αιώνα

Όσον αφορά στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό, κτίζονται πολλά νέα δημόσια κτήρια υπηρεσιών και οργανισμών. Οι διαφορετικές εθνικές κοινότητες της πόλης ανταγωνίζονται μεταξύ τους σχετικά με την επικράτησή τους στην περιοχή της Μακεδονίας και χρησιμοποιούν την ανέγερση δημόσιων κτηρίων ως μέσο για να προβάλλουν την ισχύ και την παρουσία τους στην πόλη. (Κολώνας 2005: 128). Με τον τρόπο αυτό, αναγείρονται κτίσματα όπως το Διοικητήριο (1891), το Στρατηγείο (1903), το Δημοτικό Νοσοκομείο (1902), το Τελωνείο (1911) καθώς και το Παπαφείο Ορφανοτροφείο (1903). Τα καινούρια αυτά κτήρια διαμορφώνουν την εικόνα της σύγχρονης πόλης και γίνονται τοπόσημο μέσα στον αστικό ιστό.

Το σύνολο αυτών των νέων δημόσιων κτηρίων ορίζει μια τομή στην αρχιτεκτονική της πόλης, καθώς διαφοροποιείται από παλαιότερους τύπους και μορφές και ορίζει νέες σχέσεις μεγέθους, κλίμακας και έντονης στον αστικό χώρο. Τα κτήρια αυτά αναδεικνύουν τον περιβάλλοντα χώρο τους, κοσμούν την πόλη και αποτελούν σύμβολα της νέας τάξης πραγμάτων. Χαρακτηρίζονται από μία «νεωτερικότητα» αρχιτεκτονική, η οποία συνειδητό διαφέρει από την υπάρχουσα μετα-

1

2

3

1
Το Παπάφειο Ορφανοτροφείο (1910).
The Papafio Orphanage (1910).

2
Αριστερά: Το Παπάφειο Ορφανοτροφείο και το ευρύτερο περιβάλλον του σήμερα.
Δεξιά: Το Παπάφειο Ορφανοτροφείο σε αεροφωτογραφία του 1938.
Left: The Papafio Orphanage and its surroundings today. Right: An aerial photo of the Papafio Orphanage in 1938.

3
Ο περιβάλλον χώρος του ιδρύματος ανακλύθεται και επανασυνδέει το Παπάφειο με την πόλη.
The external area of the institute is remodeled and links the Papafio Orphanage with the city.

βυζαντινή παράδοση και ακολουθεί δυτικά τυπολογικά και μορφολογικά πρότυπα. Όσον αφορά στα κτήρια της ελληνικής κοινότητας, ο άψιμος νεοκλασικισμός ορίζει το περισσότερο από αυτά υπογραμμίζοντας την ιδεολογική τους ταυτότητα. Η σύνθεση τέτοιων τυπολογικών και μορφολογικών στοιχείων καταφέρνει να διαφοροποιήσει τις αρχιτεκτονικές επιλογές της ελληνικής κοινότητας τόσο από την υπάρχουσα παραδοσιακή αρχιτεκτονική της πόλης όσο και από τις στιλιστικές επιλογές των άλλων κοινοτήτων. Έτσι, η ελληνική κοινότητα, και μέσω αυτών των νέων δημόσιων κτηρίων, αφενός συνδέεται με το εθνικό της κέντρο, την κεντρική του νεοκλασικισμού, αφετέρου καταξιώνεται στην πολυεθνική κοινωνία της Θεσσαλονίκης, (Κολώνας 2005: 134).

Το Παπάφειο Ορφανοτροφείο (1903) (εικ. 1) αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα κτήρια κοινωφελούς σκοπού της ελληνικής κοινότητας. Η κατασκευή του πραγματοποιήθηκε με τα χρήματα του κληροδοτήματος του Ι. Παπάφ, ενός από τους σημαντικότερους εθνικούς ευεργέτες του τέλους του 19ου αιώνα. Το κτήριο, συνολικού εμβαδού 7.450τμ, είναι νεοκλασικού ρυθμού, εντάσσεται ελεύθερα σε οικόπεδο 29,50 στρεμμάτων και αναπτύσσεται σε τρία επίπεδα. Το υλικό του είναι πολυτελή, καθώς για την κατασκευή του χρησιμοποιήθηκαν τοπικοί λίθοι, τούβλα και κεραμίδια από το κεραμοποιείο Αλλατίνι, μάρμαρα, υαλοπίνακες, γύψος, αιδηρές δοκοί από την Ευρώπη και ξυλεία αμερικανικής προέλευσης για τα πατώματα και τα κουφώματα. Οι εγκαταστάσεις και οι μέθοδοι κατασκευής

βρίσκονται σε απόλυτη αντιστοιχία με την ευρωπαϊκή οικοδομική τεχνολογία της εποχής. Το Παπάφειο σχεδιάστηκε και πραγματοποιήθηκε ως ένα λαμπρό δημόσιο οικοδόμημα που λειτουργούσε ως σύμβολο ισχύος της ελληνικής κοινότητας της Θεσσαλονίκης.

Το Παπάφειο Ορφανοτροφείου από τις αρχές του 20ού αιώνα έως τη σύγχρονη εποχή

Το κτήριο βρίσκεται στα όρια της συνοικίας της Τούμπας, κοντά στο κέντρο της πόλης (εικ. 2). Την εποχή που κατασκευάστηκε απασχολούσε το μεγαλύτερο και υψηλότερο οικοδόμημα της περιοχής και μέρος ενός δικτύου δημοσίων κτηρίων που για πρώτη φορά κτίζονταν έξω από τα μέχρι τότε διαμορφωμένα όρια του πολεοδομικού ιστού που όριζαν τα μεσαιωνικά τείχη της πόλης. Παρατηρώντας τις αεροφωτογραφίες του 1938 φαίνεται ότι το Ορφανοτροφείο δεσπόζει στην αραιά, τότε, δομημένη περιοχή στην οποία κτίστηκε. Όσον αφορά στον εξωτερικό του χώρο, διαπιστώνεται ότι η κεντρική αυλή σχεδιάστηκε με άξονα τον κεντρικό άξονα της κότισης του κτηρίου και έτσι ορίστηκε και η κεντρική αλέα που οδηγεί στη μεγαλοπρεπή είσοδο, που σώζεται έως σήμερα. Τα όρια με την πόλη διαμορφώνεται σαφώς με περίφραξη.

Το Παπάφειο έγινε πανελληνίως γνωστό καθώς πέρα από το φιλανθρωπικό σκοπό που επιτελούσε, εκπαιδευε τους τροφίμους του, ως τις αρχές της δεκαε-

4

5

6

4
Διαμόρφωση στεγαστρού για το στάση του Μετρό.
Shelter for the Metro-station.

5
Α' ζώνη: Ιδιωτικό πάρκο ελεγχόμενης δημόσιας
χρήσης.
Α' zone: Private park with a supervised public use.

6
Ζώνη γ': Αθλητικές εγκαταστάσεις και πράσινο.
Zone γ: Sports and green area.

τίας του 1980, ως ειδικευμένους τεχνίτες επιπλασιίας, ξυλουργικής και άλλων τομέων σε εργαστήρια που λειτουργούσαν μέσα στο κτήριο αλλά και σε εγκαταστάσεις στον χώρο του οικοπέδου του. Στα 107 χρόνια ζωής του, κυρίως λόγω του μεγέθους του, φιλοξένησε διάφορες και ετερόκλητες χρήσεις, κάποιες από τις οποίες επιβλήθηκαν από τις εκάστοτε δυνάμεις κατοχής. Οι χρήσεις αυτές, που προσδιορίζονται χρονικά στο πρώτο μισό του 20ού αιώνα, είχαν χαρακτήρα διαικτικό-στρατιωτικό και νοσοκομειακής περίθαλψης. Στην αρχική του χρήση, δηλαδή αυτή του ορφανοτροφείου, επανήλθε το 1947, (Πακαλίδης 2005: 114). Από τότε έως σήμερα λειτουργεί αδιαλείπτως παρέχοντας στέγη, τροφή και εκπαίδευση σε παιδιά που αντιμετωπίζουν σοβαρές οικογενειακές δυσκολίες.

Σήμερα το Παπάφειο έχει απολέσει την ισχυρή του θέση μέσα στην πόλη. Φιλοξενεί μεν 70 παιδιά αλλά δεν εκπαιδεύει πια ειδικευμένους τεχνίτες ενώ η συμμετοχή του στη δημόσια ζωή της πόλης έχει περιορισθεί σημαντικά. Εξάλλου, η αύξηση των συντελεστών δόμησης της περιοχής και οι σύγχρονες ανάγκες κατοίκησης είχαν ως αποτέλεσμα την πραγματοποίηση υψηλών κτηρίων γύρω του. Έτσι, το Παπάφειο αποτελεί πια μέρος μιας πυκνοδομημένης περιοχής και έχει υποβαθμισθεί σημαντικά. Η υπάρχουσα κατάσταση του κτηρίου και του περιβάλλοντα χώρου του κρίνεται προβληματική. Παρόλα, το γεγονός ότι το κτήριο δεν εγκαταλείφθηκε ποτέ απέτρεψε την δημιουργία εκτεταμένων φθορών που έπονται αυτής. Επίσης, σημαντικό είναι το γεγονός ότι δεν δέχτηκε

προσθήκες που θα μπορούσαν να αλλοιώσουν την τυπολογική και μορφολογική του οργάνωση.

Ο περιβάλλον χώρος του ιδρύματος παρουσιάζεται ασυνήρητος και, κατά τόπους, εγκαταλειμμένος. Ο χώρος πρασίνου μπροστά από την κύρια όψη του κτηρίου είναι ανοργάνωτος ενώ η φύτευση είναι άναρχη και παραμελημένη. Δεν υπάρχει αστικός εξοπλισμός, γεγονός που αποτρέπει την ουσιαστική χρήση του και τα δέντρα έχουν αφεθεί να ψηλώσουν τόσο πολύ που «κρύβουν» το κτήριο. Οι χώροι αθλητισμού παρουσιάζουν προβλήματα ενώ τα όργανα στην παιδική χαρά είναι κατεστραμμένα. Η περίφραξη είναι ανομοιομορφή και υποβαθμίζει το μνημείο.

Η περιγραφή του αρχικού τρόπου λειτουργίας και της δυναμικής συμμετοχής του ιδρύματος στη δημόσια ζωή της πόλης μέσα στα χρόνια αναδεικνύει το Παπάφειο Ορφανοτροφείο σε κατεξοχήν δημόσιο χώρο της Θεσσαλονίκης. Από την άλλη πλευρά, η σημερινή υποβάθμιση του κτηριακού του όγκου καθώς και η περιορισμένη συμμετοχή του ιδρύματος στο καινά, αποτελούν παράγοντες που συμβάλλουν στην εξασθένηση του δημόσιου χαρακτήρα του ιδρύματος τις τελευταίες δεκαετίες. Το Παπάφειο παρουσιάζεται σήμερα ως ένα μνημείο εσωστρεφές και απομονωμένο από τον κοινωνικό χώρο στον οποίο ανήκει.

Όμως, το Ορφανοτροφείο αποτελεί πολύ σημαντικό μέρος της συλλογικής μνήμης της πόλης, καθώς ιδρύθηκε και εξελίχθηκε σε ιστορικές, κρίσιμες περι-

όδους για τη Θεσσαλονίκη. Για τον λόγο αυτό, κρίνεται αναγκαία η επανένταξη του στη ζωή της πόλης τόσο ως μιας σημαντικής μορφής του παρελθόντος όσο και ως ενός δημόσιου χώρου που μπορεί να εξυπηρετεί τις ανάγκες της σύγχρονης ζωής. Έτσι, η συντήρηση και η αποκατάσταση του κτηρίου και του περιβάλλοντα χώρου του αποτελούν απαραίτητα προϋπόθεση για να επανακτήσει το ίδρυμα βασικές ποιότητες που έχει χάσει. Ειδικά, η αποκατάσταση και ο επανασχεδιασμός του περιβάλλοντα χώρου γίνεται το βασικό στοιχείο για την επανασύνδεση του χώρου του Παπαφείου με αυτόν της πόλης. Ο αύλειος χώρος γίνεται η ενδιάμεση περιοχή ανάμεσα στο ίδρυμα και την πόλη της Θεσσαλονίκης. Ο εμπλουτισμός της οπτικής σύνδεσης του εξωτερικού χώρου του ιδρύματος με την πόλη με χωρικές, λειτουργικές συνθήκες επικοινωνίας κρίνεται αναγκαίος ώστε το Παπάφειο Ορφανοτροφείο να επανασυνδεθεί με τον αστικό χώρο.

Πρόταση ανάπλασης και ανάδειξης του περιβάλλοντα χώρου του Παπαφείου Ορφανοτροφείου

Η πρόταση ανάπλασης του περιβάλλοντα χώρου και αποκατάστασης του κτηρίου του διαμορφώνεται με τέτοιο τρόπο ώστε το Παπάφειο να συντηρηθεί και να αποκατασταθεί με σκοπό τον εκσυγχρονισμό του και, κατ'επέκταση, τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των χρηστών του. Καθώς το ενδιαφέρον της παρούσας εισήγησης εστιάζει στην αναβάθμιση του εξωτερικού χώρου του ιδρύματος δεν θα αναφερθούν οι προτάσεις που έγιναν για την αποκατάστασή του κτηρίου. Ειδικά για τον περιβάλλοντα χώρο, αυτός αναδιαμορφώνεται έχοντας ως κύριο άξονα την επανενεργοποίηση και ισχυροποίηση της σχέσης του Ορφανοτροφείου με την πόλη της Θεσσαλονίκης μέσω της ελεγχόμενης απόδοσης τμήματός του σε αυτή (εικ. 3).

Το Παπάφειο εντάσσεται σε ένα πλέγμα σημαντικών χώρων της πόλης, όπως το ΑΠΘ, ο αρχαιολογικός χώρος της Τούμπας και η Υφανει. Σκοπός των επεμβάσεων ανάπλασης του περιβάλλοντα χώρου είναι η ανάκτηση του χαρακτήρα του ως τοπόσημο της ευρύτερης περιοχής και η μετατροπή του από έναν παραμελημένο, άναρχο, μη λειτουργικό και μη προσβάσιμο από τους πολίτες χώρο, σε έναν ελεγχόμενο χώρο πρασίνου. Κατά τον σχεδιασμό ελήφθησαν υπόψη περιβαλλοντικά κριτήρια και, για τον λόγο αυτό, κρίθηκε απαραίτητο να γίνουν επεμβάσεις που αφορούν στην ένταξη πράσινων εκτάσεων και στοιχείων νερού στον περιβάλλοντα χώρο του ιδρύματος ώστε να αναβαθμιστεί ο ίδιος αλλά και η ευρύτερη περιοχή. Τα σφέλη από τέτοιου είδους επεμβάσεις κρίνονται ευεργετικά για την αναβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος. Ενδεικτικά μπορεί να αναφερθεί ότι η παρουσία στοιχείων πρασίνου και νερού στον αστικό χώρο συμβάλλουν αποφασιστικά στη ρύθμιση του μικροκλίματος των πόλεων.

Το όλο εγχείρημα ενισχύεται από την προγραμματισμένη ένταξη στόσης του υπό κατασκευή Μετρό σε τμήμα της ανατολικής πλευράς του οικοπέδου (εικ. 4). Η ένταξη αυτή λαμβάνεται υπόψη στην σχεδιαστική πρόταση και είναι καθοριστική στην διαμόρφωση του περιβάλλοντα χώρου. Προτείνεται ένα στέγαστρο που αρίζει το σημείο της στάσης και ανήκει χωρικό τόσο στην πόλη όσο και στο Παπάφειο. Έτσι, γίνεται προσπάθεια να στραφεί το Ορφανοτροφείο προς τα έξω και να διεισδύσει ελεγχόμενα η πόλη στον χώρο του ιδρύματος.

Ο εξωτερικός κοινόχρηστος χώρος του κτηρίου χωρίζεται σε τρία μέρη. Ο δημόσιος χαρακτήρας των τριών αυτών μερών διαφέρει. Η πρώτη ζώνη (εικ. 5) διαμορφώνεται ως ένα ιδιωτικό πάρκο ελεγχόμενης δημόσιας χρήσης. Η δεύτερη ζώνη, πλαγίως του κτηρίου, αποτελεί μεταβατική περιοχή για να βρεθεί κοινός στην τρίτη ζώνη, αυτή των αθλητικών εγκαταστάσεων η οποία έχει τον λιγότερο δημόσιο χαρακτήρα (εικ. 6). Εκεί, μπορούν να βρισκονται μόνο παιδιά (του Παπαφείου και της πόλης). Όλοι αυτοί οι κοινόχρηστοι χώροι φυλάσσονται και ελέγχονται από προσωπικό φύλαξης.

Κατά τον επανασχεδιασμό του εξωτερικού κοινόχρηστου χώρου βασικές χαράξεις που προκύπτουν από την αυστηρή γεωμετρία του κτηρίου ορίζονται ως κύριοι άξονες σχεδιασμού. Το σκληρό αυτό πλαίσιο σε άλλες περιοχές του χώ-

ρου ενισχύεται ενώ αλλού διακόπτεται ή ατονεί. Διαμορφώνονται διαδρομές με τη χρήση του υδάτινου στοιχείου, ξύλινων επίπεδων και φυτεύσεων.

Στη β ζώνη, στο εσωτερικό Π του κτηρίου, τοποθετείται παιδική χαρά. Η διαμόρφωση των δοπέδων γίνεται κυρίως με μαλακά υλικά όπως πατημένο χώμα, άμμος και γρασίδι, ενώ οι βασικές χαράξεις για την οργάνωση του χώρου (που προκύπτουν από τη γεωμετρία του κτηρίου) σηματοδοτούνται με σκληρά υλικά. Επίσης, πλαγίως και αριστερά του κτηρίου δίπλα στη δευτερεύουσα είσοδο διαμορφώνεται χώρος στάθμευσης για το προσωπικό.

Η μετάβαση από τη β στην γ ζώνη γίνεται ομαλά μέσω διαμορφωμένων κερκίδων σύμφωνα με τις στάθμες του εδάφους. Εδώ τοποθετούνται αθλητικές δραστηριότητες σε νέα κτηριακή εγκατάσταση η οποία είναι υποβαθμισμένη εν μέρει σε σχέση με την τελική στάθμη του εδάφους.

Όσον αφορά στο υλικά, η πρόταση περιλαμβάνει χρήση μαλακών υλικών όπως πατημένο χώμα, άμμος και γρασίδι, τα οποία επιτρέπουν την αποστράγγιση υδάτων από το έδαφος και βελτιώνουν τις μικροκλιματικές συνθήκες μιας περιοχής. Από τα σκληρά υλικά, φιλικά προς το περιβάλλον χαρακτηρίζονται εκείνα που έχουν λεία, επίπεδη και ανοιχτόχρωμη επιφάνεια καθώς παρουσιάζουν υψηλή ανακλαστικότητα στην ηλιακή ακτινοβολία και υψηλό συντελεστή θερμικής εκπομπής. Έτσι, επιλέγονται γρανιτένιοι κυβόλιθοι και γρανιτένιοι κυβόλιθοι με αρμούς από γρασίδι, ενώ επίσης κατασκευάζονται και ξύλινα δάπεδα. Για τον αστικό εξοπλισμό, το υλικά που χρησιμοποιούνται είναι το ξύλο και το λευκό μάρμαρο.

Συμπεράσματα

Το Παπάφειο Ορφανοτροφείο αποτελεί μοναδικό κομμάτι της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, αναπόσπαστο τμήμα της συλλογικής μνήμης της πόλης της Θεσσαλονίκης. Στο πλαίσιο συντήρησης και αποκατάστασης του σπουδαίου αυτού ιδρύματος, ο επανασχεδιασμός και η ανάπλαση του περιβάλλοντα χώρου του αποτελεί την απαραίτητη συνθήκη ώστε να επανενεργοποιηθεί και να ισχυροποιηθεί η σχέση του Ορφανοτροφείου με την πόλη μέσω της ελεγχόμενης απόδοσης τμήματός του σε αυτή. Σε ένα αστικό περιβάλλον που υστερεί ελεύθερων χώρων και χώρων οργανωμένου πρασίνου, το Παπάφειο μπορεί να λειτουργήσει ως μέσο βελτίωσης και αναβάθμισης τόσο της εικόνας όσο και της ποιότητας ζωής της ευρύτερης περιοχής.

Βιβλιογραφία

- Δανιήλ, Α., Μολίδα, Ο., Πατρίκα, Β., Τασολάμπρος, Α., Τσιρώνης, Α., (2008). *Ανάλυση - Τεκμηρίωση και Πρόταση Επαναχρήσης του Παπαφείου Ορφανοτροφείου*. ΑΠΘ, Πολυτεχνική Σχολή, ΔΠΜΣ Προστασία, Συντήρηση και Αποκατάσταση Αρχιτεκτονικών Μνημείων.
- Καραδήμου-Γερόλυμου, Α. (1995). *Η ανοικοδόμηση της Θεσσαλονίκης μετά την πυρκαγιά του 1917. Ένα ορόσημο στην ιστορία της πόλης και στην ανάπτυξη της ελληνικής πολεοδομίας*. Θεσσαλονίκη: Δήμος Θεσσαλονίκης.
- Κολώνας, Β. (2005). *Έλληνες αρχιτέκτονες στην Οθωμανική αυτοκρατορία*. Αθήνα: Ολκός.
- Πακαλίδης, Α. (2005). *Ο Ιωάννης Παπάφης και το Παπάφειο Ορφανοτροφείο «Ο Μελιτεύς»*. Θεσσαλονίκη: Μέλισσα.
- Rossi, A. (1986). *Η Αρχιτεκτονική της πόλης*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.
- Σταυρίδης, Σ. (Επιμ.). (2006). *Μνήμη και εμπειρία του χώρου*. Αθήνα: Εκδόσεις Αλεξάνδρεια.